



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 102/2022-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **RECLAIM, a. s.**, Staromestská 3, Bratislava, IČO 46 076 760, zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Babčaníkom, Oravská ulica 1348/8, Miloslavov, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 CoE 47/2021-107 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 CoE 47/2021-107 z 29. septembra 2021 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 CoE 47/2021-107 z 29. septembra 2021 **zrušuje a vec vracia** Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou prijatou Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 102/2022 zo 17. februára 2022 na ďalšie konanie domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupuje ako oprávnená v exekučnom konaní vedenom Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“), v ktorom od povinného vymáhala svoju pohľadávku judikovanú zmenkovým platobným rozkazom. V priebehu konania v súlade s novelou č. 438/2015 Z. z. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov doplnila svoj návrh o všetky rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu s povinným. Okresný súd uznesením č. k. 20 Er 6687/2012 zo 4. marca 2020 zastavil exekúciu s poukazom na § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017 (s poukazom na § 243 ods. 4 Exekučného poriadku, pozn.), keď konštatoval, že vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a v základnom konaní nebolo prihliadnuté na neprijateľné zmluvné podmienky, ktorými sa v rámci odôvodnenia konkrétne zaoberal.

3. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom (okrem iného) argumentovala proti právnomu posúdeniu konkrétnych zmluvných ustanovení ako neprijateľných zmluvných podmienok a tvrdila, že pokiaľ okresný súd vyhodnotil niektoré dojednania zmluvy ako neprijateľné, bolo jeho povinnosťou zastaviť exekúciu, len čo sa týka tejto časti, a nie v celom rozsahu. Poukázala pritom na viaceré rozhodnutia vyšších súdnych autorít. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ho ako vecne správne potvrdil, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia sa stotožnil s dôvodmi súdu prvej inštancie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že krajský súd sa nijakým spôsobom nevysporiadal s podstatnými vecnými argumentmi uvedenými v jej opravnom prostriedku. V tejto súvislosti tvrdí, že krajský súd nereflektoval na ňou namietanú konkrétnu judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorej v prípade zastavenia exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku musí exekučný súd vyhodnotiť, v akej miere je uplatnený nárok zo zmenky primeraný, a nepripustiť vymoženie nároku (len) nad tento rámeček. Ak teda exekučný súd zistil, že došlo k uplatneniu neprijateľnej podmienky v rámci uplatnenia nárokov zo zmenky, mal podľa prezentovaného názoru sťažovateľky zastaviť exekúciu len v tej časti uplatneného nároku, v ktorej došlo k navýšeniu nároku v dôsledku uplatnenia takejto neprijateľnej podmienky, teda mal exekúciu zastaviť len v časti, a nie v celku. Napriek skutočnosti, že v podanom odvolaní poukazovala na viaceré rozhodnutia vyšších súdnych autorít a argumentovala nimi, krajský súd ich nijako nezohľadnil a nevyporiadal sa s nimi. Ignorovaním zákonnej povinnosti v zmysle § 387 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odvolací súd porušil jej označené práva, konkrétne právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

5. Krajský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti zotrval na správnosti záverov uvedených v napadnutom uznesení a vyjadril nesúhlas s názorom sťažovateľky o porušení jej práv. Je presvedčený o tom, že už súd prvej inštancie sa jasným a zrozumiteľným spôsobom vysporiadal so všetkými okolnosťami, ktoré mali pre vec podstatný význam. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia sú zrejmé dôvody, pre ktoré došlo k potvrdeniu rozhodnutia súdu prvej inštancie, a teda napadnuté uznesenie má všetky zákonom požadované náležitosti riadne odôvodneného rozhodnutia.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

6. Zúčastnená osoba, ktorou bol [REDAKOVANÉ] ako povinný vystupujúci v exekučnom konaní, sa k podanej ústavnej sťažnosti nevyjadrila, pretože ústavnému súdu sa nepodarilo doručiť výzvu na vyjadrenie sa na jej poslednú známú adresu uvedenú v napadnutom uznesení krajského súdu.

III.3. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka vo svojej replike zopakovala kľúčové námietky jej ústavnej sťažnosti a podotkla, že krajský súd neprejavil snahu ani o dodatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia, keďže sa k nim žiadnym spôsobom nevyjadril.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie práv, ktoré sťažovateľka vníma skrz nedostatok riadneho odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu potvrdzujúceho rozhodnutie súdu prvej inštancie o zastavení exekúcie.

10. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúmava len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitráry) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

11. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

12. Všeobecný súd by teda mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís došiel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v civilnom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

13. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto posudzoval ústavný súd aj sťažovateľkou napadnuté uznesenie krajského súdu.

14. Pre komplexné pochopenie procesných súvislostí je potrebné uviesť, ako sa súd prvej inštancie vysporiadal s existenciou neprijateľných zmluvných podmienok. Na odôvodnenie výroku svojho rozhodnutia, ktorým zastavil exekúciu, uviedol, že Zmluva o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere z 25. júla 2005 (ďalej len „zmluva o úvere“) v čl. II stanovovala poplatok za spracovanie medziúveru v sume 116,17 eur, poplatok za vydanie bianko zmenky vo výške 16,60 eur a poplatok za vedenie úverového účtu podľa platného sadzobníka. Pri hodnotení citovaných zmluvných dojednaní súd prvej inštancie došiel k záveru, že pokiaľ ide o poplatok za spracovanie medziúveru, nie je zrejماً jeho funkcia, a teda ide o neurčité a nezrozumiteľné dojednanie. Pokiaľ ide o poplatok za vedenie účtu, súd prvej inštancie ho považoval za neprijateľnú zmluvnú podmienku z dôvodu, že ide o spoplatňovanie úkonov a služieb dodávateľa, ktorými sa spotrebiteľovi neposkytuje skutočné protiplnenie. K obdobnému záveru došiel súd prvej inštancie aj vo vzťahu k poplatku za vystavenie bianko zmenky. Ako neprijateľné vyhodnotil okresný súd i podmienky uvedené v čl. VII bode 6, 8 a 10 zmluvy o úvere, ktoré upravovali práva veriteľa týkajúce sa možnosti požadovania úrokov v prípade odstúpenia od zmluvy, a to s poukazom na § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Sumarizujúc uvedené, súd prvej inštancie považoval tieto zmluvné dojednania za neprijateľné podmienky v spotrebiteľskej zmluve, resp. za rozporné s dobrými mravmi (bližšie pozri body 21 a 22 uznesenia súdu prvej inštancie, pozn.), preto aplikujúc § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku exekúciu zastavil.

15. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie uviedla zásadné argumenty, s ktorými sa krajský súd nevysporiadal v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia, hoci v zmysle § 387 ods. 3 CSP mal tak urobiť. Sťažovateľka v odvolaní poukazovala na znenie § 499 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého kvalifikovaný veriteľ mohol požadovať odplatu za dojednanie úveru, pričom sťažovateľka túto odplatu mala v úverovej zmluve dohodnúť. Vo vzťahu k poplatku za vedenie úverového účtu sťažovateľka s poukazom na právnu úpravu

platnú a účinnú v rozhodnom čase namietala, že ide o prípustný postup v rámci podnikateľskej činnosti a tento bol v bankovej praxi obvyklý. Taktiež rozporovala závery okresného súdu týkajúce sa absencie protiplnenia za platenie poplatku za vedenie účtu.

16. Ako už bolo uvedené, krajský súd odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne, keď sa stotožnil s jeho záverom, že v súdnom konaní, v ktorom bol vydaný exekučný titul – zmenkový platobný rozkaz, sa uplatňoval nárok zo zmenky, vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a nebolo prihliadnuté na neprijateľné zmluvné podmienky, obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky, alebo rozpor s dobrými mravmi alebo so zákonom. Tiež konštatoval, že opak sa zo žiadneho dôkazu nepreukázal, a teda pre tento prípad zákon ustanovuje domnienku (prezumpciu), podľa ktorej platí, že sú tu dôvody na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku (§ 243f ods. 4).

17. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k neprípustnému zásahu do označených práv sťažovateľky. Krajský súd síce postupoval podľa § 387 ods. 2 CSP, avšak vôbec nereagoval na vecnú a právnu argumentáciu sťažovateľky uvedenú v jej odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie. Táto potreba reagovať vyplynula už len z procesnej situácie, keď súd prvej inštancie o zastavení exekúcie rozhodol bez toho, aby sa k zamýšľanému právnemu posúdeniu o neprijateľnosti zmluvných podmienok sťažovateľka mohla vyjadriť a poskytnúť svoje právne argumenty. Sťažovateľka sa totiž o neprijateľnosti zmluvných podmienok dozvedela z rozhodnutia súdu prvej inštancie a až v odvolaní mohla prvýkrát uplatniť svoje argumenty. Navyše, paušálne hodnotenie krajského súdu, že súd prvej inštancie dospel k správne záveru o neprijateľných zmluvných podmienkach v úverovej zmluve, a následnú konštatáciu, že opak sa zo žiadneho dôkazu nepreukázal, v opísaných procesných súvislostiach možno považovať za nelogické, ako aj arbitrárny záver.

18. Druhou nemenej podstatnou námietkou sťažovateľky bolo, že ak vo veci konajúci súd aj dospel k záveru o neprijateľnosti ním uvádzaných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, ktoré sú kvantifikovateľné, nebol žiaden zákonný dôvod zastaviť exekúciu ako celok. Sťažovateľka na podporu svojho právneho názoru poukazovala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 3 Oboer 10/2017, sp. zn. 2 ECdo 8/2017), v ktorých v súvislosti s aplikáciou § 57 ods. 1 písm. m) v spojení s § 243f ods. 4 Exekučného poriadku uviedol, že „*povinnosťou súdu v exekučnom konaní je vyhodnotiť, v akej miere je uplatnený nárok zo zmenky primeraný a nad tento rámec vymoženie nároku neprípustný*“. Krajský súd sa však v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia nijakým spôsobom nevysporiadal s právnymi názormi vyšších súdnych autorít, ktoré boli podľa názoru ústavného súdu aplikovateľné aj vo veci sťažovateľky. V tejto súvislosti ústavný súd v podrobnostiach poukazuje aj na svoj skorší nález č. k. II. ÚS 299/2019 z 20. februára 2020 a nález č. k. II. ÚS 320/2021 z 9. septembra 2021, v ktorých sa podrobnejšie zaoberal výkladom § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku s ohľadom na jeho účel a zmysel.

19. Keďže za opísaných procesných okolností krajský súd mal povinnosť sa argumentačne vysporiadať s námietkami sťažovateľky vznesenými v jej odvolaní (pretože ich nemala možnosť uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie, pozn.), krajský súd zlyhal, ak nereagoval

na podstatné tvrdenia a argumentáciu sťažovateľky, čím nepochybne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktoré zahŕňa v sebe aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

20. Ústavný súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky (bod 1 výroku nálezu). V nadväznosti na tento záver, napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

21. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) za dva úkony právnej služby v celkovej sume 460,90 eur (bod 3 výroku nálezu). Sťažovateľka určila základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby z tarifnej hodnoty, ktorou bola výška vymáhanej pohľadávky, a teda vychádzala z názoru, že predmet konania je možné oceniť peniazmi. Ústavný súd je však toho názoru, že predmetom konania pred ústavným súdom je namietané základné právo či sloboda (a nie výška vymáhanej pohľadávky v exekučnom konaní), a teda predmet konania nie je možné oceniť v peniazoch. Preto ústavný súd pri výpočte trov konania vychádzal z toho, že základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu [§ 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)] a nadväzne aplikoval aj § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky. Základná sadzba tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. K tomu bola pripočítaná daň z pridanej hodnoty, ktorej platcom je právny zástupca sťažovateľky. Za repliku k vyjadreniu krajského súdu ústavný súd sťažovateľke nepriznal odmenu, pretože toto podanie neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 6. apríla 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu